

ZAVOD SV. STANISLAVA
Škofijska klasična gimnazija

SLADKOR – TIHI UBIJALEC

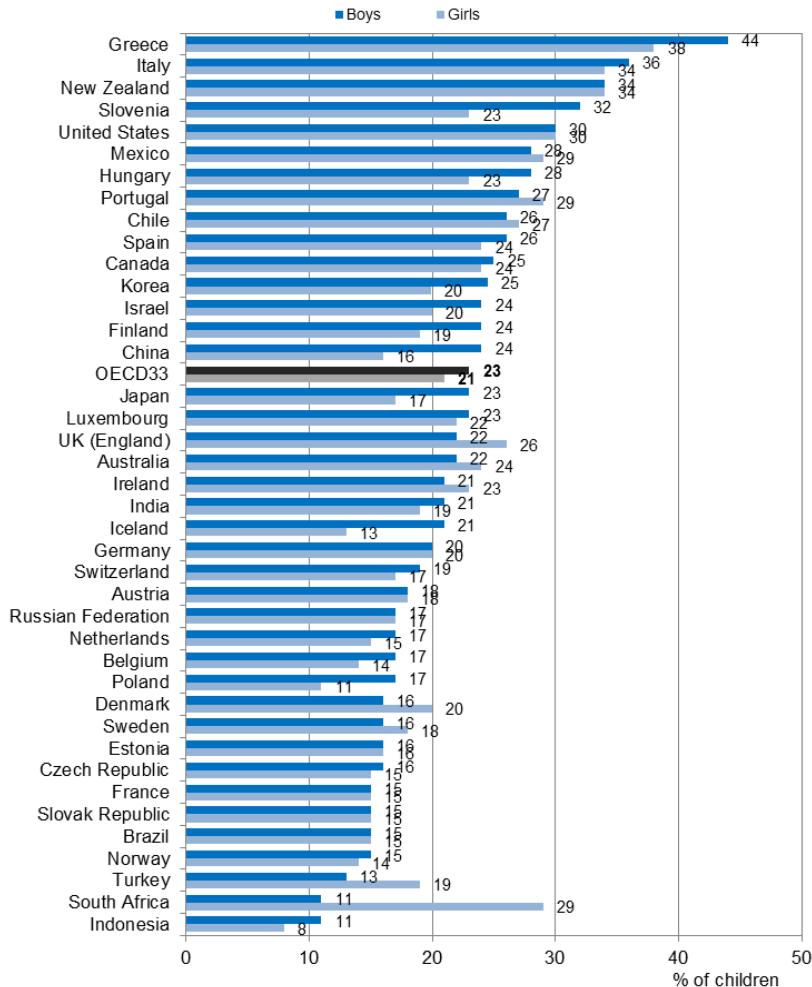
Brigita Brajkovič, uni. dipl. biol in prof. biol.

Mednarodna konferenca „Od semena, sadja, zelenjave do gibanja in zdravja za zdravo srce“
Radenci, 10. maj 2018

Poročilo OECD- ja,

ki so ga 28.5. 2014 predstavili v Sofiji

1. Slovenija je na 4. mestu po prebivalcih s čezmerno telesno težo.

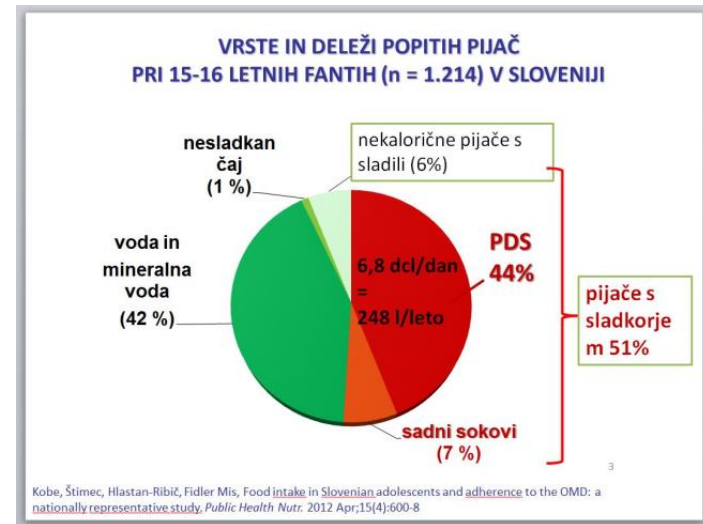
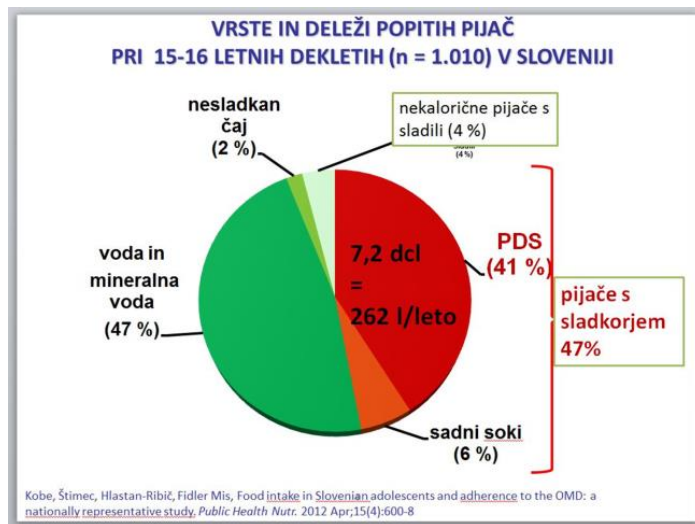
15 letniki, ki dnevno pijejo pijače z dodanim sladkorjem

2. Naši otroci in mladostniki popijejo največ sladkih pijač v Evropi.

- 7 dcl/dan
- 250 l/leto
- 25 kg sladkorja/leto

Izsledki raziskave, ki so jo opravili na Pediatrični kliniki UKC-ja Ljubljana

Mladostniki pijejo t.i. „vodo z okusom“, prepričani, da se zdravo hidrirajo, v resnici pa je v vodi velika količina sladkorja.

Količina zaužitega sladkorja pri slovenskih adolescentih /leto

Prosti sladkor zaužit s:

- pijačami z dodanimi sladkorji: 25 kg (sladkor v tekoči obliki!)
- pijačami brez dodanih sladkorjev, sokovi in hrano: 40 kg

Skupni sladkor: 66,6 kg

Dovoljena dnevna količina sladkorja

Zgornja priporočena meja za odraslega človeka je **do 10 %** dnevni energetski potreb. To pomeni, da lahko, če v celem dnevu zaužije 2000 Kcal, sladkor predstavlja 200 Kcal, kar je približno **40 gramov = 8 čajnih žličk**

1 čajna žlička sladkorja = 5 gramov

=

=

Voda z okusom

Voda z okusom vsebuje več sladkorja kot krof:
2 g sladkorja na 200 g mase.

Vse vode z okusom vsebujejo ogromno količino sladkorja (**5 gramov na deciliter**). Pol litrska plastenka Za Harmony npr. vsebuje 21,5 gramov sladkorja, kar je približno enako 4 čajnih žličk sladkorja. Polovica dnevne dovoljene doze!

Coca cola, Fanta, Sprite

=

Coca cola in podobne pijače vsebujejo okoli **11 gramov sladkorja na deciliter**. V polliterski plastenki se torej nahaja 55 gramov sladkorja kar pomeni 13 čajnih žličk sladkorja! **Enako velja za energijske pijače in sadne sokove.**

Kupljeni ali doma iztisnjeni sok?

11g/100 ml

?

8 pomaranč za 1l soka

14g/sadež (3g fru)

Sok ali sadje?

Sestava/100 g	Pomaranča brez olupka	svež estisnjen 100% pomarančni sok (»brez dodanega sladkorja«)
Energija (kcal)	42	45
Sladkor (g)	8,3*	8,4**
Vlaknine (g)	1,6	0,2
Voda	86	88

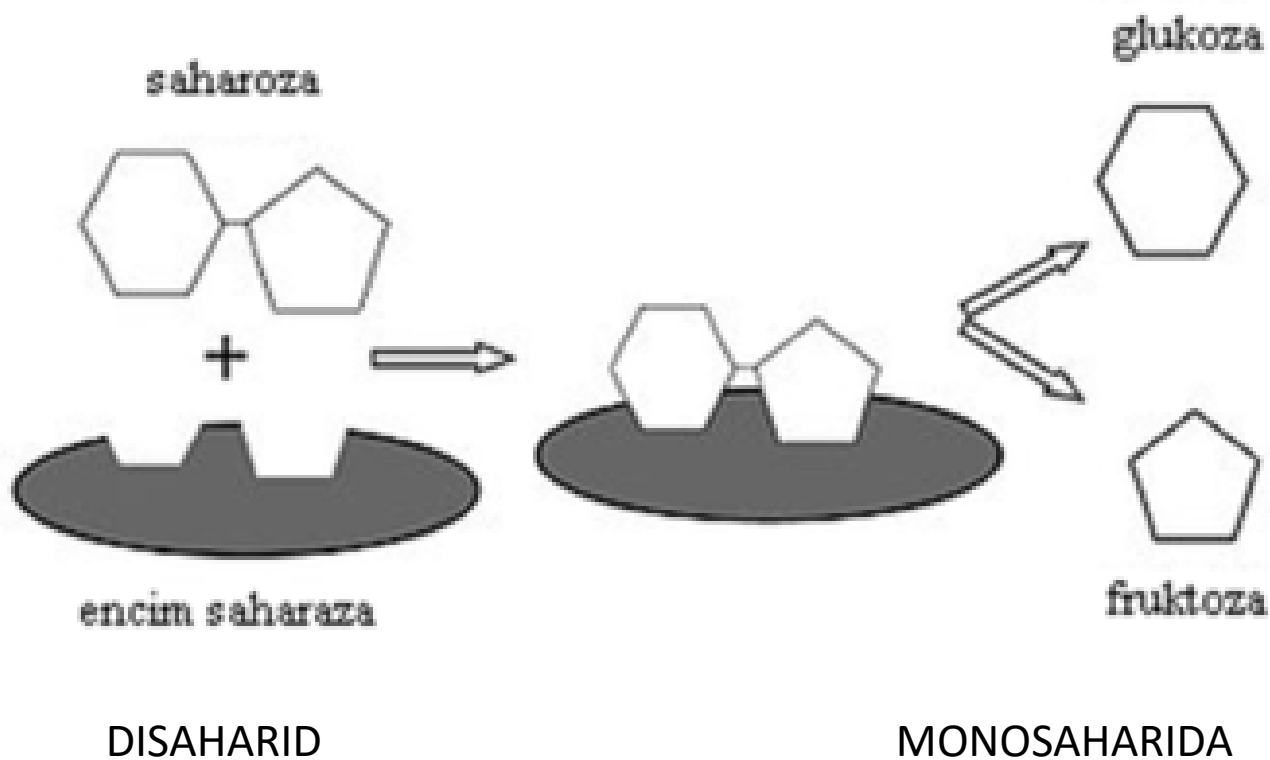
*naravno prisotni sladkor

**prosti/dodani

sladkor

Kaj sploh je sladkor?

Sladkor je molekula iz skupine ogljikovih hidratov, in sicer mono in disaharidi, ki so topni v vodi in so sladkega okusa.

S čim najpogosteje sladkamo živila?

S saharozo (trsni sladkor):

- glu + fru = 1:1
- Pridobivajo ga iz sladkornega trsa in sladkorne pese
- Izdelava ni ravno poceni

S HFCS (High Fructose Corn Syrup):

- Pridobivajo ga iz koruze
- Vsebuje 40-90% fruktoze
- Izdelava je zelo poceni
- **Fruktoza je 3x bolj sladka kot glukoza, 1,73 x kot saharoza.**

Kje najdemo sladkorje?

1. NARAVNO PRISOTNI SLADKORJI

- v sadju (saharoza = glu + fru)
- v sadnih sokovih
- v sirupih
- v medu
- v mleku (laktoza = glu + gal)

2. DODANI SLADKORJI

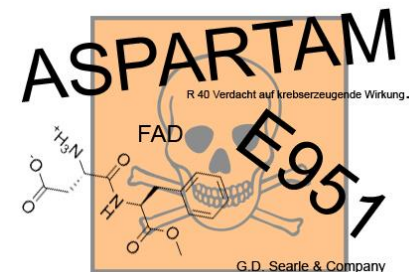
- v $\frac{3}{4}$ izdelkih na trgovskih policah
- (saharoza , HFCS, umetna sladila)

Saharoza

HFCS

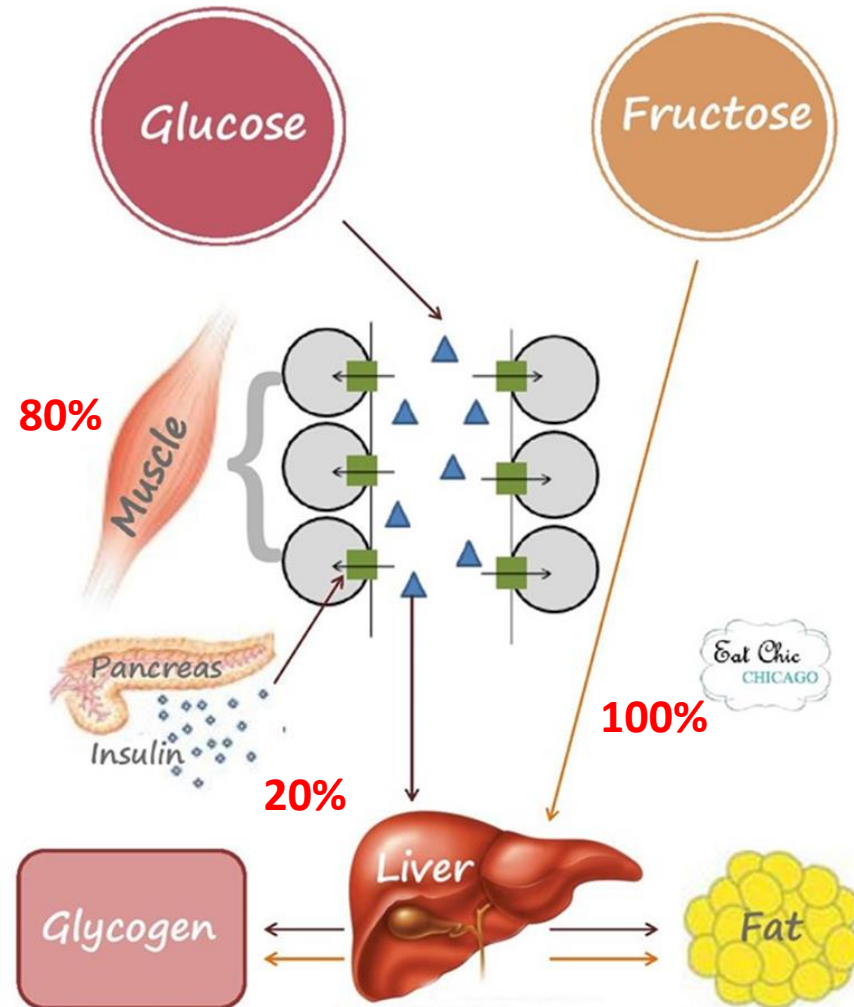
Aspartam

Sladkor je tudi tam, kjer ga ne bi pričakovali

- jedilna žlica **kečapa**: 4 g sladkorja,
- rezina **kruha**: 4 – 5 g sladkorja,
- ledeni čaj s 30% manj sladkorja: 4,7 g sladkorja v 100 ml izdelka,
- **slani krekerji**: 10 g sladkorja v 100 g izdelka,
- frutek sok: do 10,4 g sladkorja v 100 ml izdelka,
- **sadni jogurt**: 10 – 14 g sladkorja v 100 ml izdelka,
- **omaka za testenine**: 10 – 15 g sladkorja v 100 ml izdelka,
- plazma piškoti: 20 g sladkorja v 100 g izdelka,
- activia jogurtni napitek: do 24,6 g v 100 ml izdelka,
- čokoladni kosmiči za zajtrk: 29 g sladkorja v 100 g izdelka,
- **zamrznjen ocvrti krompirček**: 25 g sladkorja v 1 vrečki krompirčka,
- čokoladni sladoled: 26 g sladkorja v 100 g izdelka,
- **paradižnikova instant kremna juha**: 29 g sladkorja v 100 g izdelka,
- pločevinka gazirane pijače: do 40 g sladkorja v 100 ml izdelka,
- čokolešnik: do 41,5 g sladkorja v 100 g izdelka,
- čokoladni piškoti: do 48, 5 g sladkorja v 100 g izdelka,
- najbolj prodajana mlečna čokolada: 57,5 g sladkorja v 100 g izdelka.

Presnova glukoze in fruktoze

- Močno vpliva na količino KS
- V celice jo poriva h. inzulin
- 80% se presnovi v telesnih celicah, le 20% v jetrih
- Viški se pretvorijo v glikogen in maščobe
- Daje občutek sitosti

- Ne vpliva na dvig KS
- 100% se presnovi v jetrih
- Večina se pretvori v maščobe in LDL
- Ne da občutka sitosti

Ali je vseeno kateri sladkor je v živilu?

NE!

Vojna med dvema sladkorjema

Saharoza

Izgori v mišicah

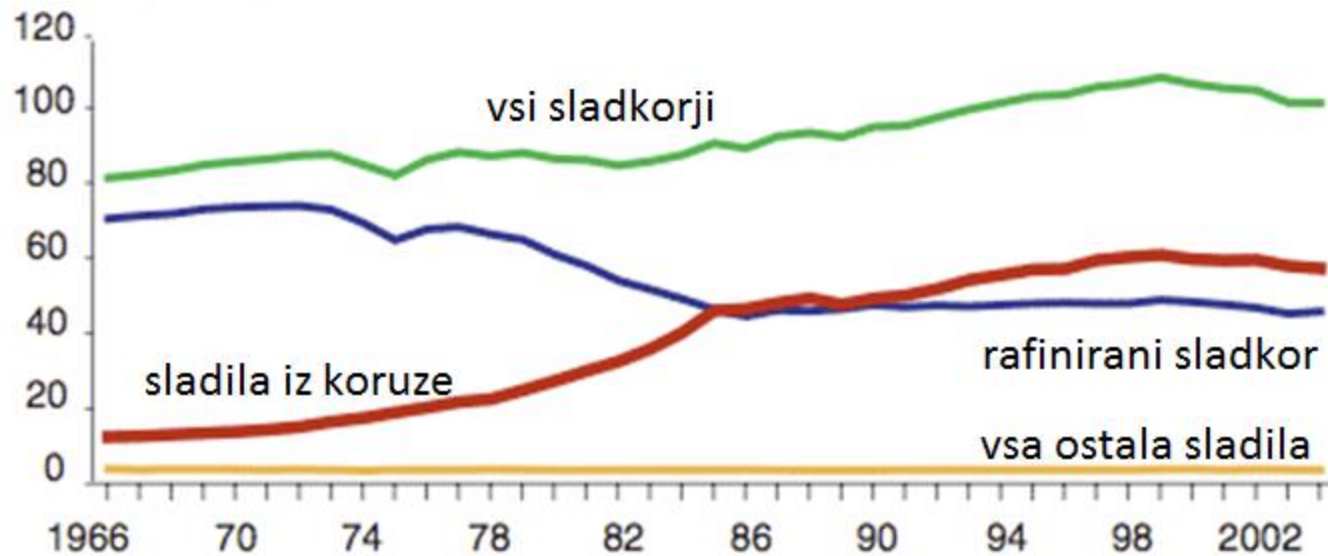
HFCR - fruktoza

Kot maščoba se kopiči v jetrih

Poraba sladkorja

Sladkor/prebivalca (pound)

Source: USDA.

Ocena količina zaužitega sladkorja na prebivalca med leti 1966 in 2004

Preveč sladkorja škoduje zdravju

- zobne bolezni
- diabetes
- manjšanje kostne gostote,
- zvišan krvni tlak,
- motnje v presnovi krvnih maščob,
- zvišana vrednost krvnega sladkorja na tešče,
- povečana želja po sladki hrani,
- zmanjšan občutek sitosti,
- povečan energijski vnos
- Debelost
- zaspanost, utrujenost, nezbranost, slab spomin
- ...

Bolezni zob

Mouth of methamphetamine user

Mouth of diet soda abuser

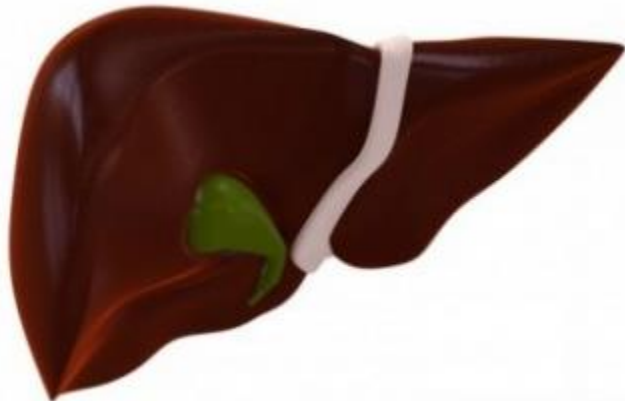
Academy of General Dentistry

Poškodbe zob

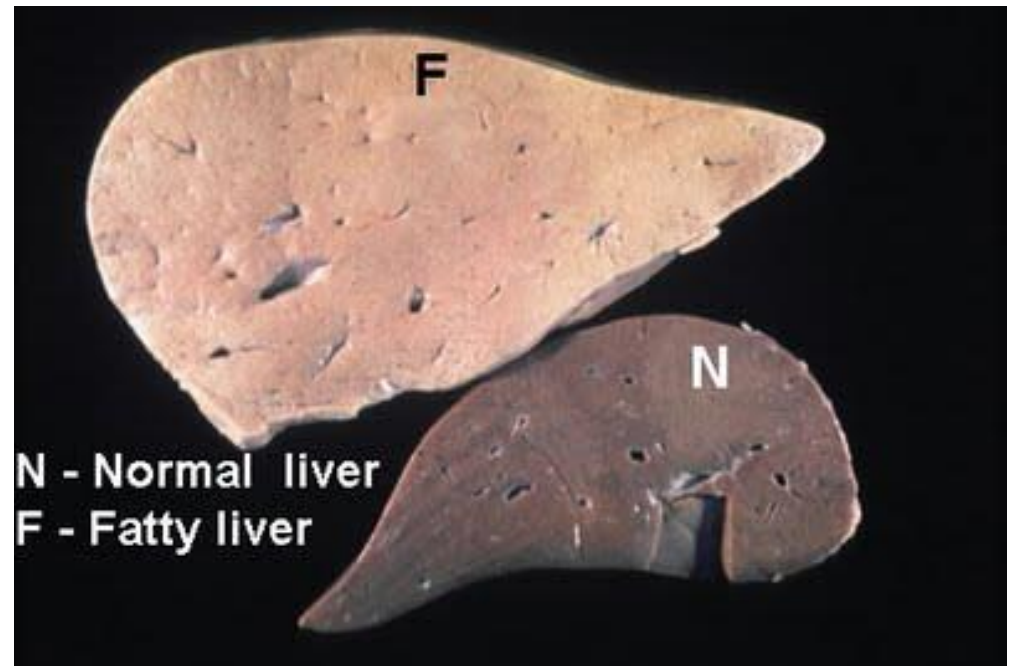
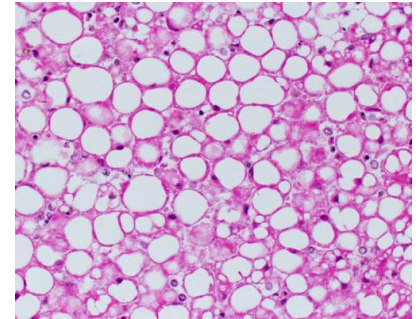
Zamaščena jetra

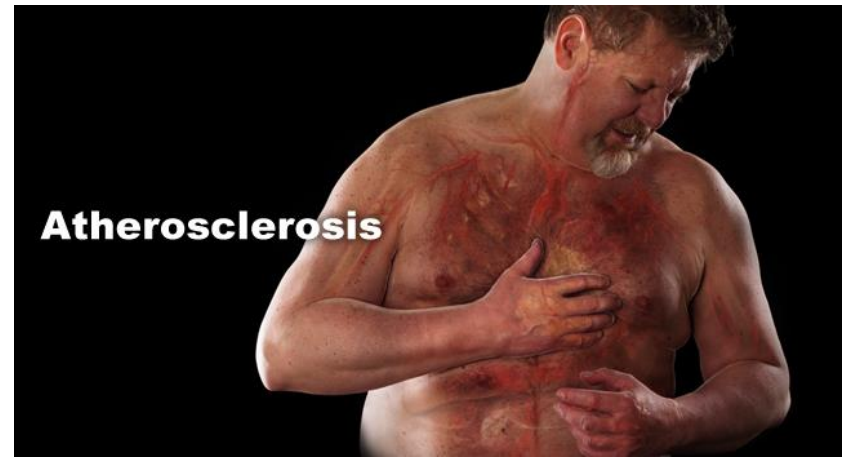
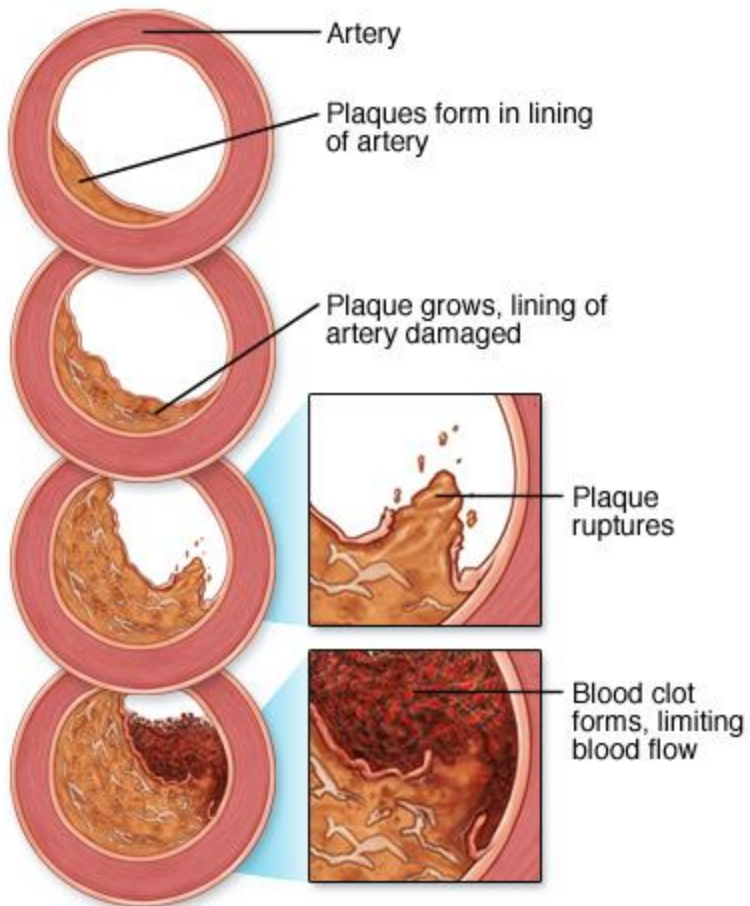
ZAMAŠČENA JETRA

ZDRAVA JETRA

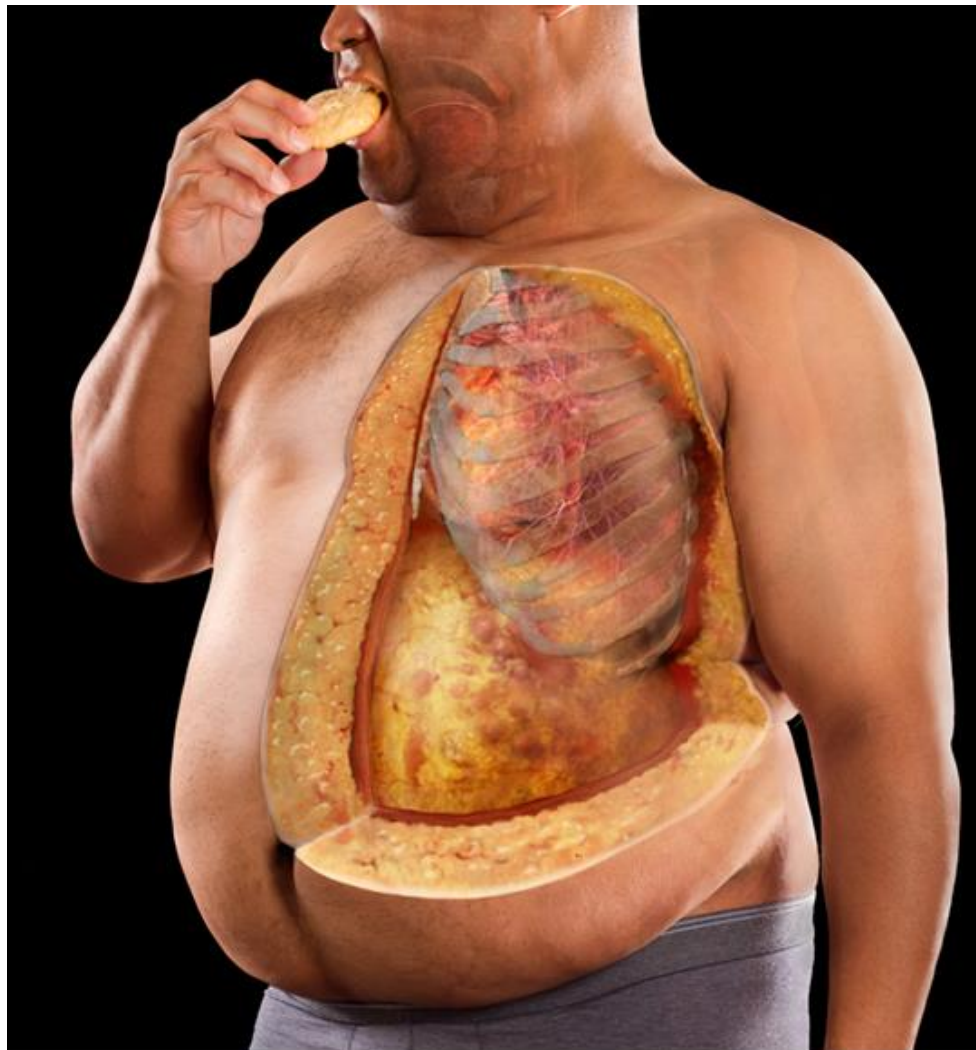

Ateroskleroza

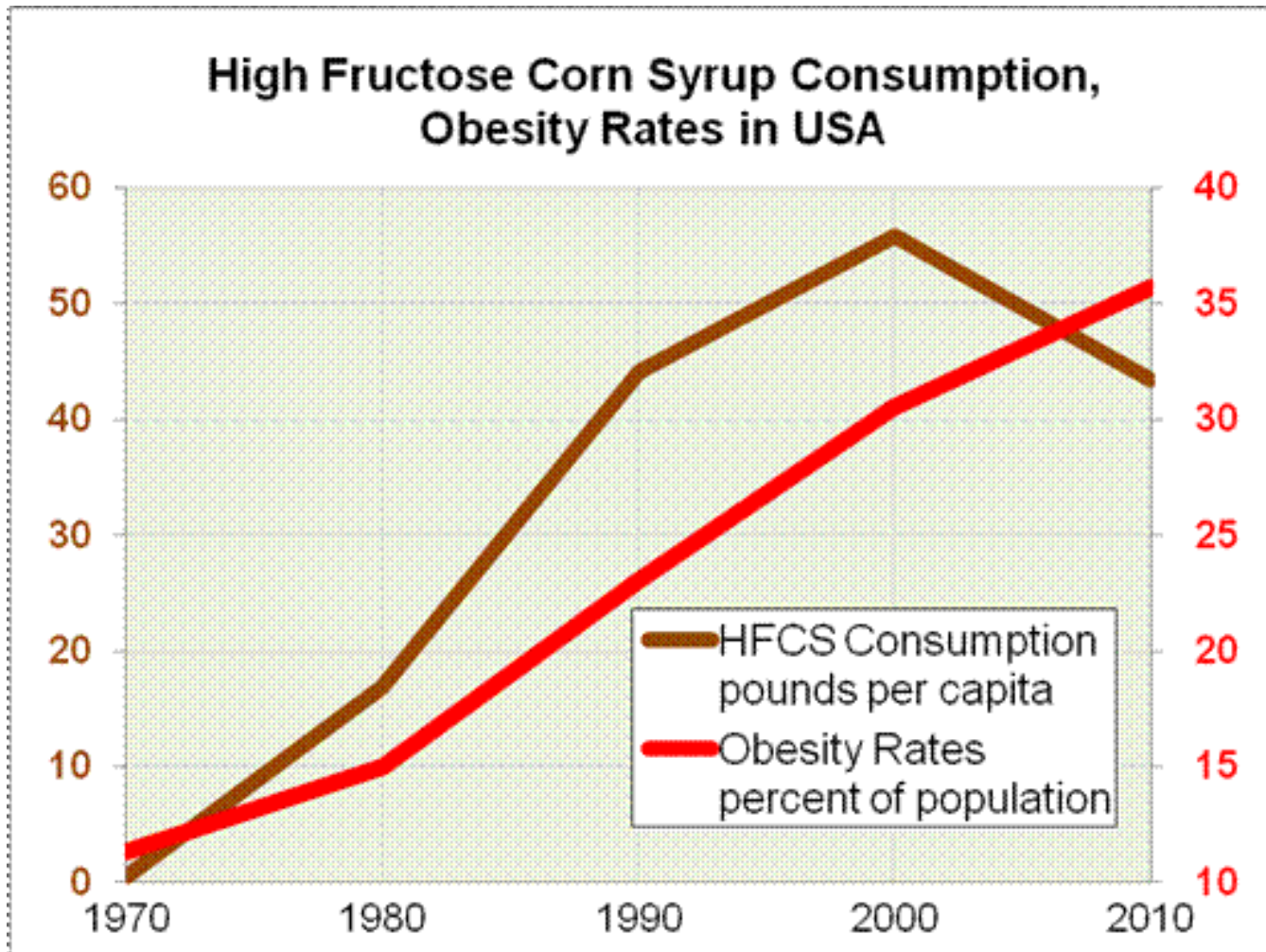

Srčna kap

Debelost

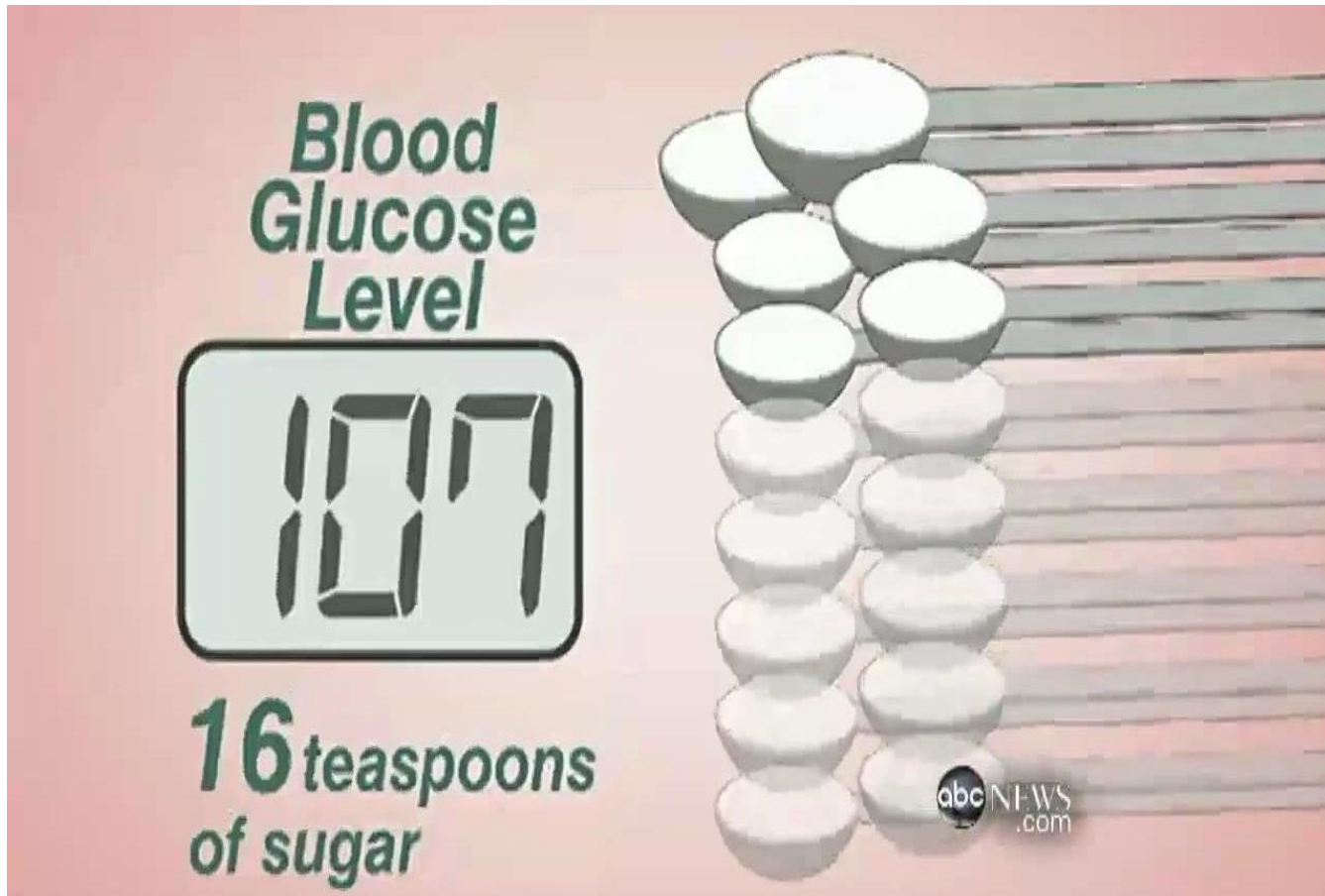
Povezanost HFCS in debelosti

Diabetes tipa II

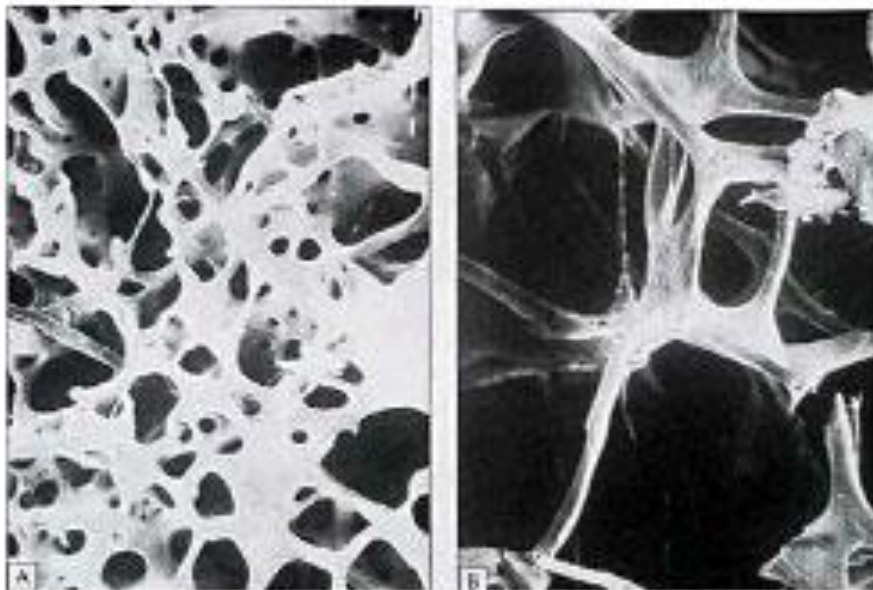
= zvišane vrednosti sladkorja v krvi

OGTT test: raztopino z 80g sladkorja zaužiješ na tešče

Manjšanje kostne gostote

**These are
your bones.**

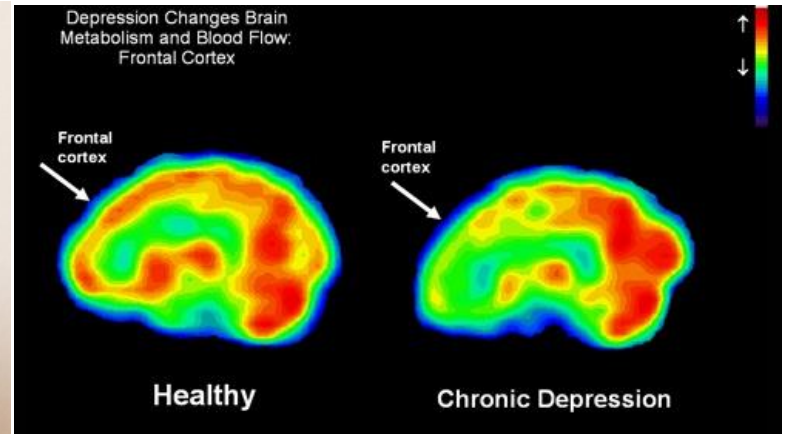
**These are
your bones
on COLA.**

Za presnovo sladkorjev je potrebno veliko mineralov, ki jih telo jemlje iz kosti.

Zaspanost, utrujenost, nezbranost,
slab spomin

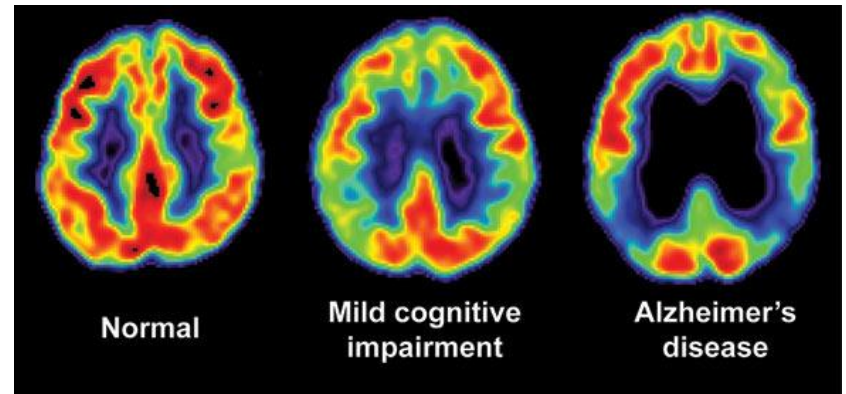
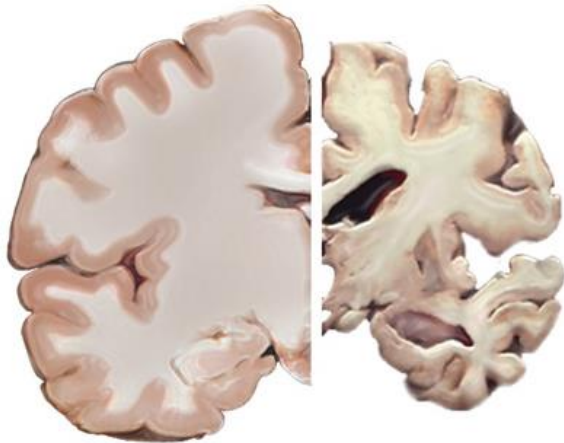
Depresija

Spremenjena aktivnost v možganih.

Alzheimerjeva bolezen

Healthy Brain   Severe Alzheimer's

Je kronična progresivna ireverzibilna nevrodegenerativna bolezen, pri kateri so v ospredju znaki demence.

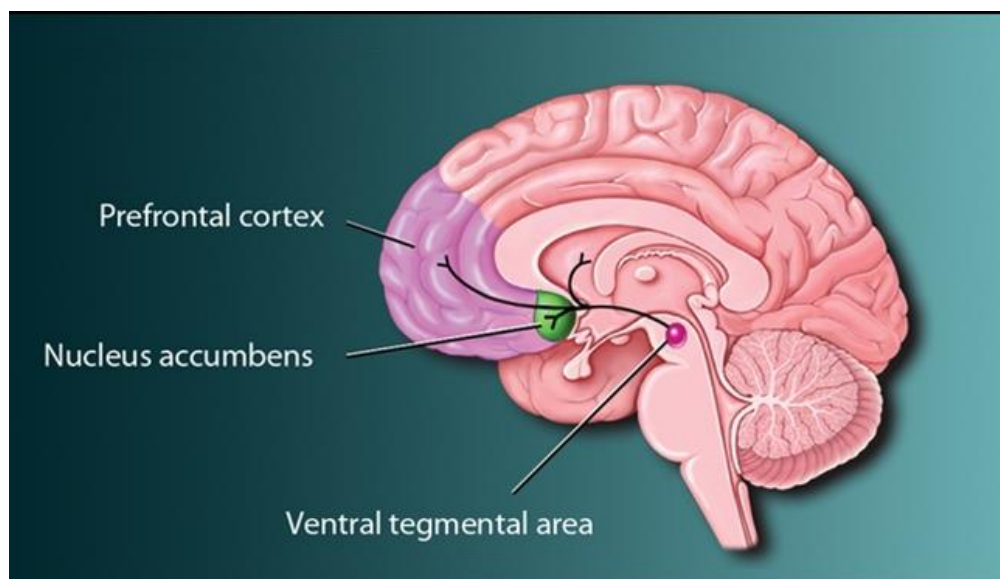
Prva znamenja boleznj so pozabljivost, neurejenost, nemirnost in motnje v presoji. Pri razviti boleznj so značilni **izguba spomina** na sveže dogodke, **dezorientiranost v času in prostoru**, nesposobnost skrbeti zase in v zadnji fazi globalni upad spoznavnih funkcij. Alzheimerjeva bolezen predstavlja 70 % vseh oblik demenc.

Sladka hrana nas
privlači in po njej
hrepenimo. V njej
uživamo in se z njo
nagrajujemo.

Je nasladilo.

Sladkor je droga!!!

Dr. Lustig: Del naših možganov je nucleus accumbens – naš interni sistem za nagrajevanje. Na to področje delujejo kokain, amfetamini, nikotin, kanabis in etanol (=alkohol). Seveda tudi sladkor.

Kaj narediti?

- Nehajmo uživati sladkor v prečiščeni obliki:
  - sladke pijače
  - slaščice
  - ...
- Berimo deklaracije na izdelkih
- Pijmo vodo, nesladkani čaj
- Kuhajmo doma

HVALA ZA POZORNOST